

TE HUI KI TE KAWAKAWA.

I waimarie a 'TIPI-WHENUA' ki te tae ki te hui i Te Kaha i a Hanuere nei, i waimarie ano ia ki te tae ki te hui i Te Kawa Kawa i a Pepuere, engari i tae whaka-whenua i te mate. E rua enei hui he pai katoa, he hui ngahau.

I te 14 o Pepuere ka tuku nga mana maha ki raro i te taumarumarutanga o Te Pohutu, i te ra kawanga o tona whare karakia o Tipene. Ko tenei tetahi o nga whare karakia tawhito atu i tenei takutai, no te tau 1857 ka whakarahia, a ko te tuatoru tenei o nga whakahounga, o nga kawanga -- he pou whenua no te whakapono ki tenei kainga. Kei te piri tonu nga papa o te whakaarahanga tuatahi o tenei whare. Ko te tibi he tiketike, i tawhiti ano ka kitea atu, otira te mea pai rawa o tenei whare ko te wini nui, he mea whakairo na te pakeha ki nga whakaahua o nga Apotoro Te Rau-marua; e kii ana e £50 te utu. No te ata o te 15 o nga ra ka kawanga tuatorutia a Tipene, i a Rev. Hakarara Pahewa te kauwhau. I konei ano a Revs. Mohi Turei, Hone Waitoa, Aporahama Tamihere, me Timutimu Tawhai. Te kahi e £134 15s., ko te moni i whakaritea mo te wero a Te Wiremu Kaore ano kia whakatuturutia.

He nui nga mana, me nga iwi i tae mai; ko te mea tino nui ia o tenei hui ko te taenga mai o Tuhoe, ara o Te Urewera; tama-tuatahi tonu tenei iwi ki te haere a-matua ki nga hui penei. Kaha atu te manaaki a Tuhaka-irirua ara a Ngatiporou katoa i ta ratou manuhiri. He nui te ope o Tuhoe. I haere mai tetahi o ratou rangatira kumatua, me ta ratou peene. I haere tahi mai a Tuhoe, a Ngatiawa, te Whanau-a-Apanui, me era atu iwi o te tai-whakararo. Na te peene i arihi mai te ratou ope ki waenganui o te pa, ko ta ratou haki ano ki mua tonu tare haere ai. Te taenga mai ki te marae ka tu te haka a te tangata whenua, e toru nga matua; e rua nga wahine wahine, kotahi na te tane. Te pohiri tuatahi na nga wahine o Te Pohutu. Ka pai, engari piri atu pea te haka a nga wahine o Kahukura. Te taenga ki te tane, haruru ana te haere, he haka taparahi tonu te haka. Ka tae mai he ope ka haere te peene a Tuhoe ki te arihi mai. He mea whakamiharo ano tenei, ara te riro rawa ma te Urewera te peene tuatahi ki roto o te Whe'u-matarau tioreoro ai.

I nga po he powhiri, he waiata, he whaikorero te mahi. No te ra i tuwhera ai te paretiki ka whakapaia nga mahi ngahau, nga waiata, nga haka, me te poi, ka whakaunuruua ki enei ko te tangi o te peene a Tuhoe. "Me

te poi." Ae, i reira ano taku hemonga te poi -- te poi, e hika ma e, te taonga ataahua! Kotahi ano te kapa o te poi, no nga tamarii wahine o Te Kaha. E rima rawa pea o ratou turanga ki te marae, a me te popoke tonu o te mano o te tangata ki te matakitaki -- te tamarii, te kuia, te korua, te pakeha. Ko te poi tuatahi tonu tenei ki te tae mai ki te rohe o Ngatiporou, a ko tenei te mea i tino mibia e nga tangata katoa i tae ki tenei hui. Kaati nei he haka ma te tamarii wahine ko te poi. I rongu au i tetahi o nga rangatira o Te Pohutu e ki ana, "No taku whanautanga mai a katabi ano au ka kite i te mea pai atu i te ao nei. Kei te rere te poi, makere mai nga whatu, ka kino te haere." I te kaha o te mihi o te tangata, rere ana te moni ki nga waewae o te hunga poi. Nga mea whakatangitangi o te poi, he koriana, he whira. Te wahine i tino mibia ko Tauoha, ko te kai-whakahaeere o te haka-poi, he ngawari, he rawe ki te ngangahu. Tena tau o tamarii tane kei te hoki mamea atu te poho ki tona kainga ki tona kainga i te mahi a Tauoha.

O nga hui katoa a Ngatiporou i kite au, ko tenei kei runga atu mo te ngahau. He maha te pakeha i reira, i reira ano te tangata whakaahua, me te ponokarawhe, te mihini korero a te pakeha.

Tera ano aku tino kupu, otira i te roa rawa o enei o aku korero me pupuri pea mo tetahi wa. He maha nga take hei whakamanamanga-tanga ma te Pohutu mo tona hui, ko te hunga i kite e mohio. Na tenei hui ka maua a Tuhoe ki waho o tona rohe, ara na te kaha o Apirana Ngata ki te whakahaeere. E Ngatiporou, kua marenatia koe ki a Tuhoe; taurere a korua ngakan ki te here o te aroha.

RONGO WHAKAMUTUNGA O TE WHAWHAI.

Kua riro i te Ingarahi a Poromempoteni, te tino taone o te Arani Piri Teiti. I whakangakautahi ki te Poa, i whawhai mai hoki ki te Ingarahi. Kua tino riro taua whenua i te ope a Tianara Rapata, kua tuku mai hoki te muinga o te tangata whenua i a ratou ki raro i te maru o Ingarangi. Kei te tuku mai taua iwi i a ratou pu me a ratou patu ki te Ingarahi. Kua tukua e Tianara Rapata te rongopai ki taua whenua. Kei runga i te Whare-Kawana i Bloemfontein e tare ana te haki o Ingarangi.